

*CHRU
LANGUAGE LESSONS*

Tủ Sách Ngôn-Ngữ
Dân tộc Thiểu số Việt Nam
Cuốn 16

Bài Học Tiếng Chru

Ponuaĩ Møgru Ia Chru

Chru Language Lessons

Summer Institute of Linguistics
Viện Chuyên Khảo Ngữ Học Saigon

Bài Học
Tiếng Chru

Tỉnh: Tuyên-Đức

TỦ SÁCH NGÔN-NGỮ
DÂN-TỘC THIỀU-SỐ VIỆT-NAM
CUỐN 16

PONUAÏ MÓGRU IA CHRU

CHRU LANGUAGE LESSONS

EUGENE FULLER

JA WI

JA NGAI

Viện Chuyên-Khảo Ngữ-Học
Sài-Gòn
53E70

1974

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục Xuất-Bản
Sai-Gòn

Republished 1976
Summer Institute of Linguistics
Manila, Philippines
500 copies

LỜI MỞ ĐẦU

DÂN TỘC CHRU

Dân số Chru vào Khoảng từ 10,000 đến 15,000 người hầu hết sống trong quận Đơn Dương, thuộc tỉnh Tuyên Đức miền nam Việt Nam. Tiếng Chru thuộc nhóm Austronesian (Malayo-Polynesian) và có liên hệ với người Chàm.

CÁCH PHÁT ÂM

Tiếng Chru có 9 nguyên âm và 19 phụ âm. Dưới đây là những nguyên âm và phụ âm có cách phát âm không có trong Việt ngữ hay Anh ngữ.

Tiếng Chru	Tiếng Việt	Tiếng Anh
a	ha	father
e	he	ten
ê	hé	hate
i	ty	see
o	đo	awful
ô	tôi	hole
ơ	tơ	stuff
u	đui	too
ư	hư	(-)

<u>Tiếng Chữ</u>	<u>Tiếng Việt</u>	<u>Tiếng Anh</u>
b	(-)	<u>boy</u>
ch	<u>cha</u>	<u>exchange</u>
d	(-)	<u>door</u>
g	(-)	<u>go</u>
h	<u>ha</u>	<u>hat</u>
j	(-)	<u>jump</u>
k	<u>ky</u>	<u>skin</u>
l	<u>la</u>	<u>live</u>
m	<u>ma</u>	<u>man</u>
n	<u>na</u>	<u>need</u>
ng	<u>nga</u>	<u>singing</u>
nh	<u>nha</u>	(Spanish ñ)
p	(-)	<u>spot</u>
r	<u>ra</u>	(flapped r)
s	<u>xa</u>	<u>see</u>
t	<u>ta</u>	<u>stand</u>
w	<u>oan</u>	<u>water</u>
y	<u>dân</u>	<u>yes</u>
glottal stop	--	<u>oh-oh</u>

p-, t-, k-, và j- theo sau là -h như trong phì "bitter" là những âm có hơi thở.

Hầu âm trước b- và d- được viết là 'b và 'd- như trong tiếng 'bong' "eat" và ding "straw."

Hầu âm giữa tiếng viết với dấu gạch nối (-) giữa hai mẫu âm như trong tiếng mđ-in "play."

Tắc âm n có hơi thở được viết n-h như trong tiếng gđn-hđp "wealthy."

Dấu (^) trên một nguyên âm giữa, tiếng biểu thị một âm thấp và nguyên âm dài như trong tiếng kàng "mouth."

Dấu (^) trên một nguyên âm cuối tiếng chỉ thị một âm thấp và nguyên âm dài và là một hầu âm cuối tiếng như chữ pà "four."

Dấu (^) biểu thị nguyên âm tị âm như hă "you."

Dấu (~) chỉ thị hầu âm cuối tiếng như trong chữ pă "place."

Dấu (?) đại diện cho sự kết hợp của dấu (^) và dấu (^). Dấu (?) vừa là tị âm vừa là một âm dài và thấp như trong tiếng sraў "crossbow."

INTRODUCTION

CHRU PEOPLE

The Chru people number 10,000 to 15,000 most of whom live in Đôn Dương district of Tuyêñ Đức province, South Vietnam. Chru is an Austronesian (Malayo-Polynesian) language related to Cham.

PRONUNCIATION

The Chru language has 9 vowels and 19 consonants. The following shows the vowels and consonants and their approximate equivalents in Vietnamese and English. A sound not found in Vietnamese or English is indicated by (-).

<u>CHRU</u>	<u>VIETNAMESE</u>	<u>ENGLISH</u>
a	ha	fa <u>r</u> ther
e	he	te <u>n</u>
ê	hê	ha <u>t</u> e
i	ty	see
o	đo	aw <u>ful</u>
ô	tâi	ho <u>le</u>
đ	tđ	st <u>uff</u>
u	đui	too
û	hû	(-)

<u>CHRU</u>	<u>VIETNAMESE</u>	<u>ENGLISH</u>
b	(-)	<u>boy</u>
ch	<u>cha</u>	<u>exchange</u>
d	(-)	<u>door</u>
g	(-)	<u>go</u>
h	<u>ha</u>	<u>hat</u>
j	(-)	<u>jump</u>
k	<u>ky</u>	<u>skin</u>
l	<u>la</u>	<u>live</u>
m	<u>ma</u>	<u>man</u>
n	<u>na</u>	<u>need</u>
ng	<u>nga</u>	<u>singing</u>
nh	<u>nha</u>	(Spanish ñ)
p	(-)	<u>spot</u>
r	<u>ra</u>	(flapped r)
s	<u>xa</u>	<u>see</u>
t	<u>ta</u>	<u>stand</u>
w	<u>gan</u>	<u>water</u>
y	<u>dân</u>	<u>yes</u>
glottal stop	--	<u>oh-oh</u>

The letters p-, t-, k- and j- when aspirated are followed by -h as in phi "bitter."

When preglottalized, the letters b- and d- are written 'b-' and 'd-' as in 'bong' "eat" and 'ding' "straw."

The medial glottal stop is written with a hyphen (-) as in md-in "play."

The aspirated n is written n-h as in gdn-hdp "wealthy."

The grave (`) over a medial vowel indicates a lowering of voice and lengthening of the vowel as in k`ang "mouth."

The grave (`) over a final vowel indicates a lowering of voice, lengthening of the vowel and a final glottal stop as in p`a "four."

The accent (~) indicates the vowel is nasalized as in h~a "you."

The breve (") indicates final glottal stop as in p"a "place."

The accent (') represents a combination of the (~) and the (') and so indicates both nasalization and lengthening plus lowering of the voice as in sra'ū "crossbow."

Ponuaĩ sa

1. Sô-ai huă po'jo?
2. Kôu huă po'jo.
3. Sô-ai huă song iām gē?
4. Kôu huă song akan.
5. Kôu huă lō-so'i soh,
 'buh hu iām gē.

Bài thứ nhất

- Anh ăn cõm chưa?
Tôi đã ăn rồi.
Tôi mới ăn xong.
Anh ăn với rau gì?
Tôi ăn với cá.
Tôi ăn cõm không thì,
 không có rau gì.

Lesson One (1)

- Have you eaten yet?
I have already eaten.
I just finished eating.
What vegetables did you eat it with?
I ate it with fish.
I only had rice; there weren't any vegetables.

Ponuaĩ dua

1. Sô-ai huă po'jo?
2. Kôu ka huă.
3. Yòng sô-ai huă song
 sang dōnō kôu diōǔ mi.
4. Ioü.

Bài thứ hai

- Anh ăn cõm chưa?
Tôi chưa ăn.
Mời anh dùng cõm với
 gia đình tôi tối nay.
Được.

Lesson Two (2)

- Have you eaten yet?
I haven't eaten yet.
Have dinner with my family tonight.
Okay.

Ponuaĩ klou

1. Huă wō.
2. Ưn jōmūn, kôu huă troi
 po'jo'.
3. Sô-ai monhūm ia che.

Bài thứ ba

- Ăn thêm đi.
Cám ơn, tôi ăn no rồi.
Anh uống nước trà đi.

Lesson Three (3)

- Have some more!
Thanks, I'm full already.
Have some tea.

4. Ưn jomnūn, kou mōnhūm
po'jo.

Cám ơn, tôi uống rồi.

Thanks, I've already
drank some.

Ponuai pa

- Gu nhū bloi brāh anih po'?
- Kou 'buh thou.
- Koyua gē?
- Koyua brāh kou bloi suoi po'jo.

Bài thứ tư

- Họ bán gạo ở đâu?
Tôi không biết.
Tại sao?
Vì gạo tôi mua lâu lắm rồi.

Lesson Four (4)

- Where do they sell rice?
I don't know.
Why?
Because it's been a long time since I bought rice.

Ponuai lōma

- Sō-ai ưng bloi brāh roi?
- Kou ka bloi.
- Sō-ai ưng bloi alak roi?
- Kou 'buh ưng bloi.
- Kou 'buh mōnhūm alak.
- Kou 'buh thou iù po'kau.

Bài thứ năm

- Anh có muốn mua gạo không?
Tôi chưa muốn mua.
Anh có muốn mua rượu không?
Tôi không bao giờ muốn.
Tôi không uống rượu.
Tôi không biết hút thuốc.

Lesson Five (5)

- Do you want to buy rice?
I don't want to buy any yet.
Do you want to buy some wine?
I never want to buy any.
I don't drink wine.
I don't smoke.

Ponuaī nam

1. Mò pooblōi pōtoi hōdūm? Bà bán chuối giá bao nhiêu?
2. Klou pluh ḫong sa tōsi. Ba mươi đồng một nai.
3. Mak đói, kou 'buh bloi. Đất quá, tôi không mua.
4. Kou bloi dua tōsi lōma pluh ḫong ioū roi? Tôi mua hai nai năm mươi đồng, được không?
5. Ioū. Được.

Ponuaī tōjuh

1. Kou nau bloi phon. Tôi đi mua đồ.
2. Arāng sōi pooblōi tōngoi Ai bán bắp cho tôi mua? Broi kou bloi?
3. Kou bloi dua boh tōngoi spluh ḫong. Tôi mua hai trái bắp mươi đồng.
4. Sō-ai bloi tōngđi arāng sōi? Anh mua của ai?
5. Kou bloi tōngđi nhū nūn. Tôi mua của nó đó.

Ponuaī tolpan

1. Buol sō-ai nau tō po? Các anh đi đâu?
2. Gu kou nau mō-in. Chúng tôi đi chơi.

Bài thứ sáu

Lesson Six (6)

- How much do you sell your bananas for?
 Thirty piastres a hand.
 Too expensive, I won't buy any.
 I'll buy two hands for fifty piastres, okay?
 Okay.

Bài thứ bảy

Lesson Seven (7)

- I'm going shopping.
 Who sells corn for me to buy?
 I bought two ears for ten piastres.
 Whose did you buy?
 I bought his there.

Bài thứ tám

Lesson Eight (8)

- Where are you going?
 We are going for a good time.

3. Dua arāng koi nau ngă
gĕ?
Hai ōng đi làm gì?
What are you going to do?
4. Dua gu kou nau ngă
jonah.
Hai chung tōi đi làm rây.
We're going to work in the field.

Ponuaī sōlpan

1. Sō-ai dō plo'i po'?
2. Kou dō plo'i Po'drāng.
3. Dua mōnih nūn dō plo'i po'?
4. Dua mōnih nūn dō plo'i Jōm jě Po'drāng.

Bài thứ chín

- Anh ở làng nào?
- Tôi ở làng Dran.
- Hai người đó ở làng nào?
- Hai người đó ở Dom gần Dran.

Lesson Nine (9)

- What village do you live in?
- I live in Dran.
- Which village do they live in?
- They live at Jōm near Dran.

Ponuaī spluh

1. Mò ngă gĕ nūn?
2. Kou dō sōpuă po'dai.
3. Mò ưng sōpuă po'dai roi? Ba thich suot lúa khong?
4. Kou ưng sōpuă po'dai,
min gleh biă.
5. Kar nūn kou po'doi gleh,
kou wă trong losoi.

Bài thứ mười

- Bà làm gì đó?
- Tôi đang suốt lúa.
- Bà thích suốt lúa không?
- Tôi thích suốt lúa nhưng mệt lắm.
- Thôi tôi nghỉ, tôi về nấu cơm.

Lesson Ten (10)

- What are you doing?
- I'm harvesting rice.
- Do you like to harvest rice?
- I like to harvest rice, but it's very tiring.
- I'll quit and rest for now; I'll go home and cook rice.

Ponuai spluh sa

1. Sơ-ai ngă bruă gleh rđoi?
2. Kōu gleh biă.
3. Kōu kung gleh.
4. Dua aràng gu droi nau wđ.

Bài thứ mười một

- Anh làm việc có mệt không?
Tôi mệt lắm.
Tôi cũng mệt.
Hai chúng ta đi về đi.

Lesson Eleven (11)

- Are you tired of working?
I'm very tired.
I'm tired too.
Let's us two go home.

Ponuai spluh dua

1. Gu droi nau Dalat.
2. Buol koi nau lóhōu, kōu nau hōrdoi.
3. Kōu nau tokai 'buh jai, gleh đđoi.
4. Gu droi đì rōdeh bě.

Bài thứ mười hai

- Chúng ta đi Đà-Lạt.
Các ông đi trước, tôi đi sau.
Tôi đi bộ không nổi, mệt qua.
Thôi, chúng ta lên xe đi.

Lesson Twelve (12)

- Let's all go to Dalat.
You all go first, I'll come after.
Walking is very tiring for me.
Well then, let's hitch a ride.

Ponuai spluh klđu

1. Sơ-ai tōma kuon Đơn Dương tū loi?
2. Kōu mōrai hōrdoi kōbrđoi. Tôi đến hôm qua.
3. Tū loi sơ-ai nau wđ?

Bài thứ mười ba

- Anh về quán Đơn-Dương khi nào?
Tôi đến hôm qua.
Bao giờ anh đi về?

Lesson Thirteen (13)

- When did you come to the Don Duong District Center?
I came yesterday.
When are you going back?

4. Horoi po'gi kou akhan
so'ai thou.

Ngày mai tôi đi và sẽ
cho anh biết.

I'm going tomorrow and
will let you know.

Ponuai spluh pa

1. Sonu gē nūn?
2. Ni la yōt gui lam
grong.
3. Sonu gē dih?
4. Nūn la thong.

Bài thứ mười bốn

- Cái gì đây?
Đây là cái giỏ mang trên
lưng.
Cái gì kia?
Đó là con dao.
- What is this?
This is a back basket.
What is that over there?
That is a knife.

Lesson Fourteen (14)

Ponuai spluh lōma

1. Sang so'ai ho'dum atāh?
2. Sang kou jě tơ đi.
3. Kou mōrgai rowang so'ai
iah hu tǔ.
4. Un jōmuin so'ai mōrai
rowang iōu roi.

Bài thứ mười lăm

- Nhà anh bao xa?
Nhà tôi gần đây.
Tôi sẽ đến thăm anh nếu
có thì giờ.
Cám ơn, anh đến thăm nhé.
- How far away is your
house?
My house is near here.
If there's time I'll go
to your house.
Thanks, okay, you come.

Lesson Fifteen (15)

Ponuai spluh nam

1. Kou porpa mōrai rowang
so'ai.
2. So'ai to'ma sang mo'in.

Bài thứ mười sáu

- Tôi mới đến thăm anh.
Anh vui nhà chơi.

Lesson Sixteen (16)

- I've just come to visit
you.
Come in and make your-
self at home.

3. Sđ-ai siàm drđi rđi?	Anh có mạnh khoẻ không?	How are you?
4. Kđu siàm drđi.	Tôi vẫn mạnh.	I'm fine.
5. Kđu siàm drđi đau.	Tôi cũng vẫn mạnh khoẻ như thường.	I'm also fine as usual.

Pđnuai spluh tđjuh

1. Gđe angan sđ-ai?
2. Angan kđu Ja Kiđü.
3. Dđlhä sđh sai tòm sđ-ai.
4. Sđ-ai hđđum thun?
5. Kđu spluh tđlpan thun.

Bài thi mươi bảy

Tên anh là gì?	Anh bao nhiêu tuổi?
Tên tôi là Ja Kiđü.	Tôi mười tám tuổi.
Tôi hân-hạnh gặp anh.	

Lesson Seventeen (17)

What is your name?	How old are you?
My name is Ja Kiou.	I'm happy to meet you.
	I'm eighteen years old.

Pđnuai spluh tđlpan

1. Sđ-ai hñ sđdiü pđjđ?
2. Kđu hñ sđdiü pđjđ.
3. Sđ-ai hñ hđđum aràng ana?
4. Kđu hñ klđu aràng pđjđ.
5. Sa aràng lđkđi bloh dua arang kđmđi.

Bài thi mươi tám

Anh lấy vợ chưa?	Anh có mấy đứa con?
Chị có chồng chưa?	Tôi lấy vợ rồi.
	Anh có ba đứa con?
	Một con trai và hai con gái.

Lesson Eighteen (18)

Are you married yet?	How many children do you have?
Are you married yet?	I have three children.
I have a wife already.	One boy and two girls.

Ponuai spluh solpan

1. Sô-ai hû ho'dûm aràng adoi ai?
2. Kôu hû pà aràng adoi ai, min sa aràng môtai pojo'.
3. Me ama sô-ai dò ho'diû roi?
4. Me ama kôu dò ho'diû.
5. Me ama kôu môtai pojø.

Bài thứ mười chín

- Anh có mấy anh em?
Tôi có bốn anh em, nhưng một người chết rồi.
Cha mẹ anh còn sống không?
Cha mẹ tôi còn sống.
Cha mẹ tôi đã chết rồi.

Lesson Nineteen (19)

- How many brothers and sisters do you have?
I have four, but one died.
Are your parents still living?
My parents are still living.
They've died already.

Ponuai dua pluh

1. Sô-ai Ja Biang hû ho'dûm aràng adoi ai?
2. Nhû đóm hû sa aràng sô-ai soh.
3. Me sô-ai Đin la adoi ama Ja Biang roi?
4. Ioü, dua aràng nûn hû sa aràng kôj mó, dua aràng gu nhu nûn la prui-sôbar,

Bài thứ hai mươi

- Anh Biang có bao nhiêu anh em?
Nó nói nó chỉ có một người anh thôi.
Mẹ của anh Đin là em của cha Biang, phai không?
Phải, hai người đó có một ông bà nội, hai người đó là anh em.

Lesson Twenty (20)

- How many brothers and sisters does Biang have?
He says he has only one older brother.
Is Đin's mother Biang's father's younger sister?
That's right, those two have the same grandparents; they are cousins.

Pohnuaī dua pluh sa

1. Sō-ai Jor-ia dò tō po? Anh Jor-ia ở đâu?
2. Sō-ai nau Dalat ka wō. Anh đi Đà-Lạt chưa về.
3. Sō-ai dò guh chàng sō-ai nūn.
4. Ioǔ, kou dò guh tō 'blang kung ioǔ.

Bài thứ hai mươi mốt

- Anh ngồi nghỉ đợi anh ấy.
Thôi, tôi ngồi ngoài sân
cung được.

Lesson Twenty-one (21)

- Where is Jor-ia?
He went to Dalat and
hasn't come back yet.
Take it easy and wait
for him here.
Never mind, I can sit
outside in the yard
just as well.

Pohnuaī dua pluh dua

1. Du sō-ai thou sō-ai Jor-ia nau anih loi? Các anh có biết anh Jor-ia
nau anih loi?
2. Kou wōr glai, 'buh thou Tôi quên, không biết nó
nhu nau anih loi.
3. Nhū nau Dalat ngă bruă. Nó đi Đà-Lạt làm việc.
4. Tū loi nhū wō? Khi nào nó về?
5. Gu kou 'buh thou. Không hiểu, chúng tôi
không biết.
6. Dò ya, kou nau wō. Thôi, tôi về.
7. Nau kojap kru ya. Đi mạnh giỏi nhé.
8. O'. Да.

Bài thứ hai mươi hai

Lesson Twenty-two (22)

- Do you know where Jor-ia
went?
I forget, I don't know
where he went.
He went to Dalat to work.
When is he coming back?
We don't know.
Well, I guess I'll go
home.
Take it easy.
Okay.

Ponuai dua pluh klou

1. Suoi biă 'buh tòm
sô-ai.
2. Kóu 'buh konal tra
sô-ai.
3. Kóu 'buh m̄rai lu to'
đi.
4. Tōgrō h̄roi ni kóu ngă
bruă lu đói.

Ponuai dua pluh pâ

1. Sô-ai dò ploï po?
2. Kóu dò ploï Dor jě ploï
Modan.
3. M̄ng ploï Dor tó ploï
Modan sô-ai 'buh rói?
4. 'Buh oú.
5. M̄ng Jom truh Podràng
hôđum kôsô?
6. Chak nam kôsô.

Bài thứ hai muoi ba

- Lâu lám không gặp anh.
Tôi không nhận ra anh.
Tôi ít khi đến đây.
Mấy ngày nay tôi làm việc
nhiều lám.

Lesson Twenty-three (23)

- It's been a long time
since I've seen you.
I didn't recognize you.
I don't come here very
often.
The past few days I've
been very busy.

Bài thứ hai muoi bốn

- Anh ở làng nào?
Tôi ở làng Dor gần Modan. I live in Dor near Modan.
Tù Dor anh có trêng đến
Modan không?
Không.
Tù Jom đến Dran bao nhiêu
cây số?
Độ chừng sáu cây số.
- What village do you live
in?
Can you see Dor from
Modan?
No.
How many kilometers is
it from Jom to Dran?
About six kilometers,
I think.

Ponuaī dua pluh lōma

1. Hōdūm jo' dua kōi nau Dalat? Mấy giờ hai ông bắt đầu đi Đà-Lạt?
2. Hōdūm jo' mūng truh tō Dalat? Phải bao lâu mới đến Đà-Lạt?
3. Dua kōi dō Dalat hōdūm suđi pōjō? Hai ông ở Đà-Lạt bao lâu rồi?
4. Dua kōi dō Dalat hōdūm blān tra? Hai ông ở Đà-Lạt bao lâu nữa?
5. Kōyua gě dua kōi dō Dalat?. Tại sao hai ông ở Đà-Lạt?
6. Dua kōi truh Dalat ngă gě? Hai ông đến Đà-Lạt làm gì?

Bài thứ hai mươi lăm

Lesson Twenty-five (25)

- What time are you leaving for Dalat?
- How long does it take to get to Dalat?
- How long have you been in Dalat?
- How much longer will you stay in Dalat?
- Why are you living in Dalat?
- What did you come to Dalat for?

Ponuaī dua pluh nam

1. Sō-ai Neng dō tō po? Anh Neng ở đâu?
2. Sō-ai Neng nau lokù. Anh Neng đi vắng.
3. Hōdūm jo' nhū wō? Bao giờ nó về đây?
4. Kōu 'buh thōu sa sit tra he, la suoí. Tối không biết, hoặc một chốc lát, hoặc lâu.
5. Nhū lokōu nau tō nūn kōni. Nó xin phép đi lên đó hồi nay.

Bài thứ hai mươi sáu

Lesson Twenty-six (26)

- Where's Neng?
- Neng has gone out.
- When will he return here?
- I don't know if it'll be a jiffy or a long time.
- He asked for permission to go there a while ago.

6. Chak koi dò tō nūn. Có lè nó còn ở trên đó. Maybe he's still up there.
7. Chak koi wō tō sàng pōjō. Có lè nó về nhà rồi. Maybe he went home already.
8. Nhū pleh gah dih, kou pōrpa 'buh kōni. Nó đi bằng lối kia, tôi vừa trông thấy. He went by going that way; I just saw him a while ago.

Ponuaī dua pluh tōjuh

1. Horoi kōbrōi du sō-ai ngă gē? Hôm qua các anh làm gì?
2. Horoi kōbrōi gu kou ngă jōnah. Hôm qua chúng tôi làm rây.
3. Horoi po'gi du sō-ai ngă wō? Ngày mai các anh có làm gì nữa không?
4. Horoi po'gi gu kou 'buh hu gē, po'doi gleh soh. Chúng tôi không có việc gì làm ngày mai, chỉ nghỉ thôi.
5. Horoi po'gi kou ưng truh rōwang sō-ai chak sōlpan jd. Tôi muốn đến thăm các anh, ngày mai vào khoảng chín giờ.

Ponuaī dua pluh tolpan

1. Kou lōpa biă. Tôi đói lắm.
2. Kōyua gē sō-ai 'buh ưng huă? Sao anh không muốn ăn cơm?

Lesson Twenty-seven (27)

- What did you do yesterday?
We worked in the field yesterday.
What will you do tomorrow?
We don't have anything to do tomorrow; just rest.
I want to come and visit you tomorrow about nine o'clock.

Lesson Twenty-eight (28)

- I'm very hungry.
Why don't you want to eat?

3. Kǒu pođì tung đói. Tôi đau bụng quá. I have a bad stomachache.
 4. Sô-ai mɔ̄nhum ia kluōi Anh uống nước nóng đi. Drink some hot water.
 ya.

Ponuaī dua pluh sɔlpan

1. Wa dih pođì ēh chroh,
 jě motai.

2. Nhū nau ēh hō drah soh.

3. Nhū 'buh tɔ̄gù nau anih
 loi.

4. Kǒu 'buh thôu ngă gĕ.

5. Kǒu đòm sq-ai nau iou
 thoi jrau truh cho
 so'buai kđi nûn.

6. Sa hotai, kǒu nau ară
 ni.

7. Mɔ̄nhum jrau thit pođì
 pruai.

Tôi đau bụng quá.

Anh uống nước nóng đi.

I have a bad stomachache.

Drink some hot water.

Bài thứ hai mươi chín

Bác tôi đi kiết nặng gần
 chết.

Ông đi tiêu ra máu không.

Ông không thể dậy đi đâu
 hết.

Tôi không biết làm gì.

Tôi nói anh đi kêu bác-
 sĩ đến coi-sóc cho ông
 ấy.

Đồng ý, tôi đi bây giờ.

Uống thuốc khỏi đau ruột.

My uncle has terrible
 dysentery; he's about
 to die.

Only blood comes out in
 his stools.

He can't get up and go
 anywhere.

I don't know what to do.

I'm telling you to go
 call a doctor to come
 and see him.

Agreed, I'll go right
 now.

Take medicine to get rid
 of diarrhea.

Ponuaī klou pluh

1. Horoi dih hū sa aràng
 mɔ̄nih Chil truh yong
 jrau.

Bài thứ ba mươi

Hôm kia có một người Chil
 đến xin thuốc tôi.

Lesson Thirty (30)

Day before yesterday a
 Chil came to ask me
 for medicine.

2. Nhū đờm nhū sō-ō, hū
kluoī morit.
3. Kōu 'buh nhū lowāng.
4. Nhū đờm nhū lō-on dua
tōjuh.
5. Kōu akhān, kōu 'buh iōu
thoi jrau.
6. Kōu broi nhū jrau sō-ō
sōng jrau pran.
- Nó nói nó bị bệnh sốt rét
có nóng lạnh.
Tôi thấy nó ốm.
Nó nói nó đau hai tuần
lê rồi.
Tôi trả lời tôi không
phai y-tá.
Tôi cho nó thuốc sốt rét
và thuốc khoe.
- He said he had malaria
with fever and chill.
I saw he was thin.
He said he'd been sick
for two weeks.
I answered that I wasn't
a nurse.
I gave him malaria
medicine and vitamins.

Ponuāi klou pluh sa

1. Ama kōu lō-on, kđi nñ
'buh sōh.
2. Lō-on you loi?
3. Ama kōu pōdi akō đói.
4. Kđi hū jrau ɔn ngài
broi tō kōu mōđā?
5. Kōu broi tō ama kōu
mōnhum oħo thit,
'buh ɔu.
6. Iah kđi saih, un jōmūn
kđi lu.

Bài thứ ba mươi mốt

- Ba tôi đau, ông ấy không
vui.
Đau thế nào?
Ba tôi bị đau đầu.
Ông có thuốc làm ơn cho
tôi với?
Tôi đưa cho ba tôi uống
coi có đỡ không?
Nếu ông ấy được khỏe,
cám ơn ông nhiều lắm.
- My father is sick; he's
not happy.
Sick with what?
My father has a bad
headache.
Do you have medicine
you could please give
me?
I'll give it to my father
to take to see if he
will get better.
If he gets better, thank
you very much.

Lesson Thirty-one (31)

Ponuaí klou pluh dua

1. Yòng pojrau tokai ana kou ni.
2. Nhū iōu chrong, hō drah lu.
3. Juoi hia wō, thit bē ana.
4. Luoi kou po, juoi broi nhu po'sah.
5. Po'gi ama, bă nhu truh ngă jrau wō ya.

Ponuaí klou pluh klou

1. Yòng lǔ jrau jomū kě.
2. Jomū kě, kotal, gdoi kochau, bloh hu mun.
3. Iah nhu kotal, 'buh huoi, sit tra abih.
4. Juoi kochau wō.

Bài thứ ba mươi hai

- Xin làm thuốc cho chân con tôi đây.
Nó bị chong đâm vỡ, máu ra nhiều.
Đừng khóc nữa, nín đi con.
Tôi băng cho, đừng cho nó ướt.

Mai bà mang nó đến làm thuốc nữa nhé.

Bài thứ ba mươi ba

- Xin thoa thuốc muỗi cắn.
Muỗi cắn nó ngứa, em gãi, nổi mụn.
Nếu nó ngứa, không sao; chút nữa hết.
Đừng gãi nữa.

Lesson Thirty-two (32)

- Please treat my child's foot.
He got a bamboo spike in it and it bled a lot.
Don't cry, hush.
I want to put on a bandage; don't let it get wet.

Tomorrow bring your child back here for more treatment, you hear.

Lesson Thirty-three (33)

- Please treat a mosquito bite.
A mosquito bit, it itched, you scratched, it made a welt.
If it itches, forget it; in a little while it'll go away.
Don't scratch anymore.

Ponuač klou pluh pa

1. Sơ-ài ioǔ mənh Chru roi?
2. Ioǔ, kou mənh Chru.
3. Kou ưng mo'gru ia Chru.
4. Sơ-ai ưng kou poto roi? Kou ưng poto koi thou ia Chru.

Bài thứ ba mươi bốn

- Anh có phải người Chru không?
Đúng, tôi là người Chru.
Tôi muốn học tiếng Chru.
Anh có muốn dạy tôi không?
Tôi muốn dạy cho Ông biết tiếng Chru.

Lesson Thirty-four (34)

Are you a Chru?
That's right, I'm Chru.
I want to study Chru.
Would you like to teach me?

Ponuač klou pluh loma

1. Ia Chru kan biă.
2. 'Buň ioǔ, ia Chru 'buon soh.
3. Kou ưng đóm glai lu sòng koi.
4. Kou you nǚn roi.
5. Kou ưng mo'gru sòng koi togrđ horoi.

Bài thứ ba mươi lăm

- Tiếng Chru khó lắm.
Không đâu, tiếng Chru cung dẽ.
Tôi muốn nói chuyện nhiều với Ông.
Tôi cũng thế.
Tôi muốn học với Ông mỗi ngày.

Lesson Thirty-five (35)

The Chru language is very difficult.

No it isn't, the Chru language is easy.

I want to converse a lot with you.

I do too.

I would like to study with you every day.

Ponuač klou pluh nam

1. Ơ, koi kung thou ia

Bài thứ ba mươi sáu

- Ừa, Ông cũng biết tiếng

Lesson Thirty-six (36)

So, you know how to

Chru rõi.

2. Kou po'rpa thôu sa sit,
ka lu.

3. Yòng koi po'to kou
körhia sòng ia Chru.

4. Kou mo'gru ka jak khòh.

5. Kou dò tơ đi ka suoi.

6. Ară ni koi đóm tui kou. Bây giờ ông nói theo tôi. Now repeat after me.

Chru nǚa.

Tôi, mới biết ít, chưa
đủ.

Xin Ông dạy tôi đếm bằng
tiếng Chru.

Tôi học chưa được giỏi
máy.

Tôi ở đây chưa được lâu.

speak Chru too, huh?

I just know a little,
not much yet.

Please teach me how to
count in Chru.

I've studied but am not
very fluent yet.

I haven't been here long
yet.

Ponuaí klou pluh tójuh

1. Sơ-ai đóm gě, kou 'buh
thôu?

2. Sơ-ai đóm sómar đói,
kou 'buh mohū.

3. Yòng sơ-ai đóm röle.

4. Yòng sơ-ai đóm sa
'bäng tra wđ.

Bài thứ ba mươi bảy

Anh nói gì tôi không
hiểu?

Anh nói mau quá, tôi
nghe chưa kịp.

Xin anh nói chậm.

Xin anh nói lại một lần
nữa.

Lesson Thirty-seven (37)

What did you say? I
didn't understand.

You speak too fast, I
can't keep up yet.

Please speak slowly.

Please repeat one more
time.

Ponuaí klou pluh tolpan

Bài thứ ba mươi tám

1. Ia Yuon đóm yóu lời?

2. Ia Chru đóm høyóu?

Tiếng Việt nói sao?

Tiếng Chru nói thế nào?

Lesson Thirty-eight (38)

What is it in Vietnamese?

How do you say it in Chru?

3. Kou đóm ioū roi? Tôi nói có đúng không?
 4. Kou đóm sō̄-ai thô̄u pang Tôi nói anh có hiểu
roi? không?
 5. Kou đóm 'buh ioū sō̄-ai Tôi nói không đúng, anh
pōto wō̄ piōh kou đóm
ioū. sửa giùm để tôi nói
cách đúng.

Do I speak correctly?
 When I speak do you
understand me?
 If I speak incorrectly,
kindly correct me so
I will say it right.

Ponuaī kloū pluh sō̄lpan

1. Me ngă gě nūn? Mẹ làm gì đó?
 2. Me nau boh àu. Mẹ đang đi giặt áo.
 3. Horoi ni kluoī biă. Hôm nay nóng lắm.
 4. Boh àu sum pha sit tra thu. Giặt quần áo sẽ khô
được.
 5. Me hoi, àu moriah kou anh pō me pioh? Mẹ ơi, áo đỏ của con mẹ
cắt ở đâu?
 6. Me pō̄rpa boh, dō sō'bu ka thu. Mẹ mới giặt, còn phơi
chưa khô.
 7. Anà chū àu loi? Con mặc áo nào?
 8. Chū àu jù kung ioū. Mặc áo đen cũng được.

Bài thứ ba mươi chín

Lesson Thirty-nine (39)

What are you doing, mother?
 I'm going to wash clothes.
 It's very hot today.
 Wash clothes and they'll
dry.
 Mom! where did you put
my red shirt?
 I just washed it; it's
not dry yet.
 Which shirt should I wear?
 Wear the black shirt
just as well.

Ponuaī pà pluh

1. Gu droi nau hua sōnhual. Chúng ta đi kéo lưới.

Bài thứ bốn mươi

Lesson Forty (40)

Let's go fishing with a
net.

2. Kōu 'buu hū lowah. Tôi không có thì giờ.
I don't have time.
3. Kōu kōdōng ngă bruă tō Tôi mắc làm việc ở nhà.
I'm busy working at home.
4. Dioǔ ni kōu nau hua Chiều nay mình đi kéo
sōnhual sōng pioh lưới về và để đó.
This afternoon we'll go
fishing and set out a
fish trap.
5. Ară ni kōu nau monoī Bây giờ tôi đi tắm rồi
bloh sō ia. xách nước.
Now I'm going to take a
bath and then draw
water.

Ponuāi pà pluh sa

- Kđi hū amra roi?
- Hū, kōu hū dua 'bě.
- Broi kōu yòng sa 'bě
kōu tra koh koyōu.
- Ni kōu broi kđi yòng
sa 'bě.
- Iah kđi ngă song broi
wō tō kōu.
- O.

Ponuāi pà pluh dua

- Blah iuh kan biă.

Bài thứ bốn mươi một

- Ông có rựa không?
Có, tôi có hai cái.
Cho tôi mượn một cái,
tôi sẽ chặt cây.
- Đây, tôi cho ông mượn
một cái.
Nếu ông làm xong trả lại
cho tôi.
- Đạ.

Bài thứ bốn mươi hai

- Chẽ cuội khó lám.

Lesson Forty-one (41)

- Do you have a bushhook?
Yes, I have two.
Let me borrow one, I'm
going to chop some
wood.
Here, I'll let you
borrow one.
If you finish working,
return it to me.
Yea, okay.

Lesson Forty-two (42)

- It's hard to split wood.

2. Ko'yuə̄ gōū ko'moī 'buh pran. Bởi vì chí không được khoe.
3. Iah gōū ko'moī pran, nư̄n Nếu chí khoe', việc ché gōū ko'moī blah 'buon. cui là dẽ.
4. Iah gōū ko'moī 'buh pran Nếu chí yếu thì ché cui blah suoī. lâu lầm.
5. Kou ko'da jòng ni 'buh loh ū̄. Tôi tưởng cái rìu đây không được tốt mấy.

Ponuaï pa pluh klou

- Dua aràng gu kou ung ngă sang tō ala nūn. Hai chúng tôi muốn làm nhà ở dưới đó.
- Du so'ai ưng dong gu kou roi? Các anh muốn giúp đỡ hai chúng tôi không?
- Dua aràng gu kou tra broi priă. Hai chúng tôi sẽ trả tiền.
- Gu kou kung ưng dong dua ông. Chúng tôi cũng muốn giúp hai ông.
- Uñ' jomuñ lu biă. Cám ơn nhiều lắm.
- 'Buh hū gĕ. Không có chi.

Ponuaï pa pluh pà

- Gu nhū̄ ngă sàng lōkoī dō dam po'rpa song.

- Because you're not strong.
- If you're strong, splitting wood is easy.
- If you're weak, you'll be a long time splitting the wood.
- I don't think this axe is very sharp.

Lesson Forty-three (43)

- We two want to build a house down there.
- Do you want to help us?
- We want to pay you.
- We want to help you.
- Thank you very much.
- Don't mention it.

Lesson Forty-four (44)

- Họ cát nhà rông mới xong. They have just finished building the bachelor house.

2. Hօrօi po'gi s᠁ng nhu
song gu nhu ng᠁ rolo
k᠁bau hu᠁ 'bօng.
3. M᠁nih dam poh ch᠁ng
m᠁nih dra tօmia.
4. M᠁nih tha i᠁ rok᠁l.
5. Abih ploi s᠁g̈h s᠁i,
'bօng k᠁bau, 'bօng
l᠁mo, 'bօng po'bui.
- Ngày mai nhà r᠁ng xong
h᠁ se làm thịt trâu
ăn.
- Thanh-ni᠁p đ᠁nh chi᠁ng,
thanh-nu nhay.
- Người già sẽ thổi s᠁o.
- C᠁ làng vui ăn trâu, ăn
bò, ăn heo.
- The bachelor house being
completed, tomorrow
they will eat a buffalo.
- The young men will beat
brass gongs; the girls
will dance.
- The old folk will play
flutes.
- The whole village will
celebrate eating
buffalo, beef, and pork.

P᠁nuai' p᠁ pluh l᠁ma

1. Hօrօi k᠁brօi h᠁ dua
ar᠁ng m᠁nih đ᠁i k᠁yօu
p᠁ boh.
2. Sa ar᠁ng l᠁ joh s᠁pal. Một người rót g᠁y cánh
tay.
3. K᠁yua nhu 'buh ng᠁ rօl᠁ Bo'i vì nó kh᠁ng c᠁n-thận.
rօl᠁n.
4. Kou hu᠁i đ᠁i p᠁ boh you Tōi sợ leo hái trái nhu
nđn tra l᠁ m᠁tai biă. vậy vì nh᠁ rót xu᠁ng
thi chết.

Bài thủ bến mươi lăm

Lesson Forty-five (45)

Yesterday two people
climbed a tree to pick
fruit.

One fell and broke his
arm.

Because he didn't hold
tight.

I'm afraid to climb
trees to pick fruit
because one might fall
and be killed.

Ponuai pà pluh nam

1. Anà hit mo-in thong
me huoi kloh
tongan.
2. Me huoi anà kloh
tongan, nññ ngä gë
wð?
3. Ô, anà kloh tongan
pojo.
4. Me ðòm, min anà 'buh
pang.

Bài thứ bốn mươi sáu

- Con nghịch chơi dao như
thế mẹ sợ con sẽ bị
đứt tay.
- Mẹ sợ con đứt tay thì
lại sao?
- Ôa, con đã bị đứt tay
rồi.
- Mẹ nói nhưng con không
nghe.

Lesson Forty-six (46)

- If you fool around like
that I'm afraid the
knife will cut your
hand.
- I'm afraid you'll cut
your hand and then
what?
- Ah, you already cut your
hand.
- Mother told you, but
you didn't listen.

Ponuai pà pluh tojuh

1. Kou ñuagi somar rolau
to ha.
2. 'Buh hú, kou ñuai somar
rolau to ha.
3. Pøgi gu droi ñuai song.
goi cho arang soi
khang rolau.
4. Kou khang rolau, ha
'buh pran rolau to
kou.

Bài thứ bốn mươi bảy

- Tao chạy mau hơn may.
- Không đâu; tao chạy mau
hơn may.
- Mai mình cùng chạy thử
coi ai mạnh hơn.
- Tao mạnh hơn may, may
yếu hơn tao.

Lesson Forty-seven (47)

- I can run faster than
you.
- No you can't, I can run
faster than you.
- Tomorrow let's race to
see which of us is the
stronger.
- I'm stronger than you,
you are weaker than I.

Ponuaĩ pà pluh tolpan

1. Horoi ni pođiā đoi.
2. Dih, longī kơjě hojān.
3. Longī hū chak korlā, song kotāl kung hu robu wō.
4. Robù bluh khang đoi.
5. Gu droī somar, nau wō.

Bài thứ bốn mươi tam

- Hôm nay nóng quá.
Kìa, trời sắp mưa.
Trời đã mưa lớn, bắt đầu có gió và sấm chớp.
Gió thổi mạnh lắm.
Chúng ta hãy mau mau về.

Lesson Forty-eight (48)

- It's very hot today.
Look, it's about to rain over there.
It's already raining hard. It's beginning to blow and thunder.
The wind is blowing very hard.
Let's all hurry home quickly.

Ponuaĩ pà pluh solpan

1. Longī hojān prong biă.
2. Dua kđoi ưng hojān roi?
3. Kōu 'buh ưng hojān.
4. Longī hojān nññ ka hū phon 'bong.

Bài thứ bốn mươi chín

- Trời mưa lớn lắm.
Hai Ông có thích mưa không?
Tôi không thích mưa.
Trời mưa mới có đồ ăn.

Lesson Forty-nine (49)

- It's raining very hard.
Do you like rain?
I don't like rain.
Rain make rice grow so we can have something to eat.

Ponuaĩ loma pluh

1. Ară ni kōu nau poñah pobui glai song iruah.

Bài thứ năm mươi

- Bây giờ tôi đi săn heo rừng và con mang.

Lesson Fifty (50)

- Now I'm going hunting for wild pig and roe deer.

2. Kǒu ưng nau sōng sō-ai. Tôi muốn đi với anh.
 I want to go with you.
3. Ioū, adoi mǎ tơ kǒu
 sraū sōng 'brōm. Được, anh xách cho tôi
 cái ná và tên.
 Okay, you hold the crossbow and arrows for me.
4. Sraū sō-ai khang biă. Cái ná của anh mạnh lắm.
 Your crossbow is real powerful.

Ponuaī lōma pluh sa

1. Sō-ai ưng rōchang nau
 rói? Anh muốn sửa-soạn đi
 không?
 Do you want to get things ready to go?
2. Chàng kǒu sa sit tra. Đợi tôi một chút đã.
 Wait for me a minute.
3. Kǒu ka rōchang phon
 song. Tôi chưa sửa soạn đờ
 xong.
 I haven't got things ready yet.
4. Kǒu mo'hau ia. Tôi khát nước.
 I'm thirsty.
5. Kǒu mōnhum ia bloh nau. Tôi uống nước rồi đi.
 I'll get a drink and then we'll go.

Ponuaī lōma pluh dua

1. Gu drói nau lam glai. Chúng ta đi vào rừng.
 Let's go into the jungle.
2. Kǒu huoī pap kōsō. Tôi sợ gặp cọp.
 I'm afraid of tigers.
3. Kǒu huoī pap kōsō, nhū
 kě motai. Tôi sợ gặp cọp nó vồ
 chết.
 I'm afraid a tiger will attack and kill me.
4. Sō-ai juoī huoī, kǒu
 hil. Anh đừng sợ, tôi can-đam. Don't be afraid, I'm brave.

Lesson Fifty-one (51)

Do you want to get things ready to go?

Wait for me a minute.

I haven't got things ready yet.

I'm thirsty.

I'll get a drink and then we'll go.

Lesson Fifty-two (52)

Let's go into the jungle.

I'm afraid of tigers.

I'm afraid a tiger will attack and kill me.

Ponuaī lōma pluh kloū

Bài thú năm mươi ba

Lesson Fifty-three (53)

1. Kōu 'buh rōsa prong gah dih. Tôi thấy con nai lớn đang kia. I see a large deer over there.
2. Gu droi nau ro'lē, kōđong đơū bě. Chúng ta đi chật, im núp đi. Let's tiptoe, be quiet and hide.
3. Juoi đờm nhū mōhū, nhū tōgū dōng duaī. Đừng nói nó nghe, nó sẽ đứng dậy và chạy. Don't talk loudly or else he'll hear and get up and run.
4. Gě so-ai po'tū you nūn? Sao anh ho thế? Why did you cough?
5. Kōu 'buh an jai tra. Tôi không thể nín lại được nữa. I couldn't keep it back any longer.
6. Rōsa duaī tōma lam glai. Con nai chạy vồ rừng. The deer has run away in the woods.
7. Yōng lōkōu, juoi puaī kōu. Xin lỗi, đừng la tôi. Sorry, don't hold it against me.

Ponuaī lōma pluh pa

Bài thú năm mươi bốn

Lesson Fifty-four (54)

1. Dih, gě tō nūn? Kìa, con gì đó? What's that over there?
2. Po'bui glai. Con heo rừng. A wild pig.
3. So-ai ponah bě. Anh bắn đi. Shoot!
4. Po'nah po'jo, 'buh ioū. Bắn rồi không trúng. I shot and missed.

Ponuai lōma pluh lōma

1. Jě molam pojø.
2. Gu droi nau wð.
3. Anok ðoi, 'buh hú ponah røsa.
4. Roło røsa bøngi biă.
5. Horoi po'gi droi nau wð. Ngày mai mình đi nữa.

Bài thứ năm mươi lăm

- Gần tối rồi.
Chúng ta hãy đi về.
Tức quá, không bán được con nai.
Thịt nai ngon lắm.
Ngày mai mình đi nữa.

Lesson Fifty-five (55)

- In a little while it will be dark.
Let's go home.
I'm very disgusted that we weren't able to shoot a deer.
Deer meat is very delicious.
Let's go again tomorrow.

Ponuai lōma pluh nam

1. Akiă dih ioǔ iruah pojø.
2. Nhú hõ drah lu biă.
3. Droi_somar tui jołan nhu.
4. Iah duah 'buh gu droi chøkung nau wð.
5. Kóu ưng roło iruah biă. Tôi thèm thịt mang lám.

Bài thứ năm mươi sáu

- Bẫy kia đã bắt con mang.
Nó ra máu nhiều lắm.
Mình mau theo lối nó.
Nếu tìm được, mình khiêng về.
Tôi thèm thịt mang lám.
- That spear trap already got a roe.
It has really bled a lot.
Let's quickly follow its bloody trail.
If we find it, we'll carry it home.
I really want some roe meat.

Lesson Fifty-six (56)

Ponuaī lōma pluh tōjuh

1. Glai diōu kōni ana
tokuh ioū akiā.

2. Miau 'buh mă nhū, akiā
tokuh gloh po'jo'.

3. Akiā tokuh ioū tokuh,
kōy mă tokuh tobiā
nhu mōtai po'jo'.

4. Kōu mă mung nūn sōng
prah po'jo'.

5. Ôm ni kōi Nik mă ôm
'bong.

Ponuaī lōma pluh tolpan

1. Tō gah My hū tokuh roi? Ở bên Mỹ có giōng chuột
không?

2. Hu,~min gu droi 'buh
hu 'bong nhū.

3. Gu droi la monih Chru
ung 'bong rolo tokuh.

4. Monih Chru hū 'bong aku
tokuh roi?

5. Hu, aku kung 'bong,
tokai kung 'bong.

Bài thứ năm mươi bảy

Chiều qua có một con
chuột bị mắc bẫy.

Con mèo không có bắt nó,
bẫy chuột sắp rồi.

Bẫy chuột đã bắt chuột,
tôi lấy con chuột ra
và nó đã chết.

Tôi lấy ở đó ra và quăng
rồi.

Sáng nay Ông Nik lấy
nướng ăn.

Bài thứ năm mươi tám

1. Tō gah My hū tokuh roi? Ở bên Mỹ có giōng chuột
không?

2. Có, nhưng chúng tôi không
ăn tới nó.

3. Chúng tôi là người Chru
thích ăn thịt chuột.

4. Người Chru có ăn đuôi
chuột không?

5. Có, đuôi cũng ăn, chân
cũng ăn.

Lesson Fifty-seven (57)

Yesterday afternoon a
rat sprang my trap and
was caught.

A cat didn't catch it;
the trap got it.

The trap trapped the rat,
I got him and he was
already dead.

I took it from there and
threw it away.

This morning Nik took it
roasted and ate it.

Lesson Fifty-eight (58)

Are there rats in America?

Yes, but we don't eat
them.

We Chru like to eat rat
meat.

Do the Chru eat the rat's
tail?

Yes, we usually eat the
tail and also the feet.

Ponuai loma pluh solpan

1. Om rolo tokuh yau holoi? Nướng thịt chuột thế nào?
2. Lo'hou biă, om pioh khiă abih blou. Trước hết, nướng để cháy hết lông.
3. Ho'doi nûn mă ia rău so'chih. Sau đó lấy nước rửa cho sạch.
4. Song rău sotă tosă, tă tosă song ka 'bong. Rửa xong rồi nấu chín, nấu chín xong rồi ăn.
5. Tokuh nhū kĕ roi? Con chuột có cắn không?
6. Kĕ tongan, droi hū loka. Cắn tay, mình có vết thương.

Ponuai nam pluh

1. Klan tam gruă rosa. Con trâu quần sát con nai.
2. Rosa golung, klan luon nhu. Con nai ngă, nó nuốt nguyên con.
3. Klan prong hođum? Con trăn lớn bao nhiêu?
4. Nûn io'u nam so'gam. Đo được sáu gang tay.

Bài thú năm muối chín

Lesson Fifty-nine (59)

- How do you roast rat?
First of all singe off all the hair.
After that get water and wash it till it's clean.
After washing it, cook it till it's done.
When it's done we'll eat it.

Can rats bite?

If they bite our hands, we'll have a sore.

Bài thú sáu muối

Lesson Sixty (60)

- The boa constrictor bit the deer, coiled around and crushed it.
The deer fell down, it swallowed it whole.
How big is a boa constrictor?
It would measure six fists width.

5. Klan kou huɔ̄i kɔ̄yua
khang biā.

Tôi sợ con trăn vì nó
mạnh lắm.

I'm afraid of boa con-
strictors because they
are very strong.

Ponuai nam pluh sa

1. Iām boh 'buh iōu wil
yōu iām boh mōriah.
2. Iām boh atāh, kōduh
mōtāh.
3. Iām boh kōu ka thōu
'bōng.
4. 'Bōng iām boh sōng
rōlo mōnu bōngi biā.
5. Sō-ai mā iām sa boh
lam apuh.

Bài thú sáu mươi một

- Bí đao, không tròn như
bí đao.
Bí đao dài, vỏ màu xanh.
Tôi chưa bao giờ ăn bí
đao.
Ăn bí đao với thịt gà
ngon lắm.
Anh đi lấy bí đao một
trái tại vườn.

Lesson Sixty-one (61)

A melon is not round
like a squash.

A melon is long, it's
skin is green.

I haven't eaten melons
yet.

Melon eaten with chicken
is very delicious.

Go get one melon from
the vegetable garden.

Ponuai nam pluh dua

1. Huă lōsoui sōng rōlo
po'bui bōngi.
2. Amrē hang.
3. Rōbung phì.
4. Potoi jōmān.
5. Ia mōsin 'bă hū sra.

Bài thú sáu mươi hai

- Ăn cơm với thịt heo ngon.
Ớt cay.
Măng le hơi đắng.
Chuối ngọt.
Mắm mặn có muối.

Lesson Sixty-two (62)

Rice with pork is tasty.

Red peppers are very hot.

Bamboo sprouts are a
little bitter.

Bananas are sweet.

Salted fish is salty.

6. Boh kruaѣ mօsam.	Trái cam chua.	Oranges are sour.
7. 'Bօng iãm boh tօba
biă.	Ăn bí đao vô vị.	Melon is tasteless.
8. Hu mօnih kօmoi 'buh
'bօng rօlo kuan,
asօu, kra, ala, nhǔ
sօu.	Người đàn bà không có
ăn thịt vượn, chó,
khi, rắn, họ cù.	Women don't eat gibbon,
dog, monkey, snake;
it's taboo.
9. Mօnih kօmoi 'bօng rօlo
po'bui, lօmo, kօbau,
mօnu.	Đàn bà ăn thịt heo, bò,
trâu, ga.	They do eat pork, beef,
buffalo, and chicken.

Books in this series include:

Những loạt sách khác bao gồm:

1. (1) Chrau Vocabulary by Thô Sang Lục and David D. Thomas
(2) Chrau Conversation Lessons by Dajao Jaken and David Thomas
2. (1) Sedang Vocabulary by Kenneth D. Smith
(2) Sedang Language Lessons by Kenneth D. Smith
3. (1) Northern Roglai Vocabulary by Awđi-hathe, Aviong, A-Tý, A-Ly, Maxwell and Vurnell Cobbey
(2) Northern Roglai Language Lessons by Aviong, Awđi-hathe and Vurnell Cobbey
4. White Tai Vocabulary by Đìêu Chính Nhìm and Jean Donaldson
5. Katu Vocabulary by Nancy Costello
6. Halang Language Lessons by James S. Cooper
7. (1) Rade Vocabulary by Y-Chang Niê Siêng
(2) Rade Language Lessons by Y-Chang Niê Siêng
8. Haroï Language Lessons by Y-Lách and Alice Mundhenk
9. (1) Nung Fan Slihng Vocabulary by Vy-thi-Bé and Nancy Freiberger
(2) Nung Fan Slihng Language Lessons by Vy-thi-Bé and Janice Saul
10. Cua Language Lessons by Đinh Đô, Đinh Mốc and Jacqueline Maier
11. Mnong Language Lessons by Y-Kem Kpør and Richard Phillips
12. Hrey Language Lessons by Oliver and Joyce Trebico
13. Bru Language Lessons by Nuan and Carolyn Miller
14. Kontum Bahnar Language Lessons by Yup, John Bunker, et al.
15. (1) Jeh Vocabulary by Thông, Dwight Gradin and Patrick Cohen
(2) Jeh Language Lessons by Thông, Patrick Cohen and Dwight Gradin